

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος της Επιστημονικής Επιμελήτριας.....	xi
Μεταφραστικό Επίμετρο.....	xiii
Πρόλογος του Antonio Cassese.....	xxxvii
Αρκτικόλεξα, Συντομεύσεις και Βραχυγραφίες.....	xxxix
Πίνακας Υποθέσεων.....	xlv
Μέρος Ι. Η Προέλευση και τα Θεμέλια της Διεθνούς Κοινότητας.....	9
1. Κύρια νομικά χαρακτηριστικά της διεθνούς κοινότητας.....	11
1.1. Εισαγωγή.....	11
1.2. Η φύση των υποκειμένων του διεθνούς δικαίου.....	11
1.3. Η έλλειψη κεντρικής αρχής και η αποκέντρωση των νομικών «λειτουργιών».....	13
1.4. Συλλογική ευθύνη.....	15
1.5. Η ανάγκη ενσωμάτωσης στην εθνική νομοθεσία της πλειονότητας των διεθνών κανόνων.....	17
1.6. Το εύρος της ελευθερίας δράσης των κρατών.....	18
1.7. Ο προεξάρχων ρόλος της αποτελεσματικότητας.....	22
1.8. Παραδοσιακές ατομιστικές τάσεις και η ανάδυση συλλογικών υποχρεώσεων και δικαιωμάτων της διεθνούς κοινότητας.....	23
1.8.1. Η αμοιβαιότητα ως βάση των διεθνών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.....	23
1.8.2. Συλλογικές υποχρεώσεις και συλλογικά δικαιώματα.....	25
1.8.3. Το κοινό Άρθρο 1 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949, ως ενδεικτικό των πλεονεκτημάτων και των ελλείψεων των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων της διεθνούς κοινότητας.....	28
1.9. Συνύπαρξη παλαιών και νέων τάσεων.....	32
2. Ιστορική εξέλιξη της διεθνούς κοινότητας.....	35
2.1. Εισαγωγή.....	35
2.2. Η ανάδυση της σημερινής διεθνούς κοινότητας πριν από την Ειρήνη της Βεσφαλίας.....	35
2.3. Στάδιο 1: Από την Ειρήνη της Βεσφαλίας έως το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.....	38
2.3.1. Η σύνθεση της διεθνούς κοινότητας.....	38
2.3.2. Η κατανομή της ισχύος.....	42
2.3.3. Τα κύρια χαρακτηριστικά του δικαίου.....	44
2.3.4. Προσπάθειες περιορισμού της επικυριαρχίας των Μεγάλων Δυνάμεων: Τα δόγματα Calvo και Drago.....	46
2.4. Στάδιο 2: Από τον Α' στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.....	48
2.4.1. Το σημείο καμπής: ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος και οι συνέπειές του.....	48
2.4.2. Η παρουσία της Σοβιετικής Ένωσης διχάζει την παγκόσμια κοινότητα.....	49
2.4.3. Ένα πείραμα συλλογικού συντονισμού της δύναμης: η Κοινωνία των Εθνών.....	50
2.4.4. Δικαιϊκές εξελίξεις.....	52
2.5. Στάδιο 3: Από τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου.....	53

2.5.1. Οι κύριες επιπτώσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.....	53
2.5.2. Η ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών.....	55
2.5.3. Αλλαγές στη σύνθεση της διεθνούς κοινότητας.....	57
2.5.4. Νομική αλλαγή.....	58
2.6. Στάδιο 4: Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου έως τις μέρες μας.....	59
3. Θεμελιώδεις αρχές των διεθνών σχέσεων.....	63
3.1. Εισαγωγή.....	63
3.2. Η κυριαρχική ισότητα των κρατών.....	65
3.2.1. Γενικά.....	65
3.2.2. Κυριαρχία.....	66
3.2.3. Νομική ισότητα.....	70
3.3. Μη επέμβαση στις εσωτερικές ή τις εξωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών.....	71
3.3.1. Γενικά.....	71
3.3.2. Νέες μορφές επέμβασης.....	72
3.4. Απαγόρευση της χρήσης και της απειλής χρήσης βίας.....	73
3.5. Ειρηνική επίλυση διαφορών.....	76
3.6. Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	77
3.7. Αυτοδιάθεση των λαών.....	78
3.7.1. Η εξέλιξη της αρχής στην παγκόσμια κοινότητα.....	78
3.7.2. Νομικό εύρος της αρχής.....	80
3.7.3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις.....	81
3.7.4. Όρια της αρχής.....	82
3.8. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των θεμελιωδών αρχών.....	83
3.9. Η στενή σχέση μεταξύ των αρχών και η ανάγκη συντονισμού τους.....	86
Μέρος II. Υποκείμενα της Διεθνούς Κοινότητας.....	89
4. Τα κράτη ως πρωταρχικά υποκείμενα διεθνούς δικαίου.....	91
4.1. Παραδοσιακά και νέα υποκείμενα.....	91
4.2. Έναρξη της ύπαρξης των κρατών.....	92
4.3. Ο ρόλος της αναγνώρισης.....	93
4.4. Συνέχεια και τερματισμός της ύπαρξης των κρατών.....	98
5. Χωρική διάσταση των κρατικών δραστηριοτήτων.....	103
5.1. Γενικά.....	103
5.2. Το έδαφος.....	105
5.2.1. Κτήση εδάφους.....	105
5.2.2. Οριοθέτηση συνόρων: η αρχή <i>uti possidetis</i>	106
5.3. Θάλασσα.....	107
5.3.1. Χωρικά ύδατα (αιγιαλίτιδα ζώνη).....	107
5.3.2. Εσωτερικά ύδατα.....	109
5.3.3. Κόλποι.....	109
5.3.4. Η συνορευούσα ζώνη.....	110
5.3.5. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ).....	111
5.3.6. Η υφαλοκρηπίδα.....	112
5.3.7. Η ανοικτή θάλασσα.....	114
5.4. Ο διεθνής βυθός και η έννοια της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας.....	116
5.5. Εναέριος χώρος.....	118
5.6. Απώτερο διάστημα.....	119

5.7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	120
6. Περιορισμοί στην κρατική κυριαρχία: ασυλίες και μεταχείριση των ατόμων.....	123
6.1. Εισαγωγή.....	123
6.2. Ετεροδικία.....	123
6.2.1. Η θεμελίωση.....	123
6.2.2. Αρχή της περιορισμένης ετεροδικίας.....	124
6.2.3. Ετεροδικία κράτους και εργασιακές σχέσεις.....	127
6.2.4. Μπορούν οι αναγκαστικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου (jus cogens) να αποκλείσουν την εφαρμογή του εθιμικού διεθνούς κανόνα της ετεροδικίας;.....	130
6.2.5. Ασυλία εκτελέσεως.....	135
6.3. Ασυλίες των οργάνων ξένων κρατών.....	137
6.4. Ασυλίες διπλωματικών υπαλλήλων.....	141
6.5. Ασυλίες προξενικών αρχών.....	143
6.6. Ασυλίες των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων και των ανώτερων κυβερνητικών λειτουργών.....	144
6.7. Διάρκεια προνομίων και ασυλιών.....	146
6.8. Προσωπικές ασυλίες και διεθνή εγκλήματα.....	147
6.9. Περιορισμοί στη μεταχείριση αλλοδαπών και ατόμων εκ μέρους των κρατών.....	148
7. Άλλα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου.....	153
7.1. Επαναστάτες.....	153
7.2. Οντότητες sui generis.....	161
7.2.1. Γενικά.....	161
7.2.2. Η Αγία Έδρα.....	161
7.2.3. Το Κυρίαρχο Τάγμα των Ιπποτών της Μάλτας.....	162
7.2.4. Η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ).....	163
7.3. Οι βαθύτεροι λόγοι της ανάδισης των νέων διεθνοδικαϊκών υποκειμένων.....	164
7.4. Διεθνείς οργανισμοί.....	166
7.5. Εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα.....	171
7.6. Άτομα.....	174
7.6.1. Παραδοσιακό δίκαιο.....	174
7.6.2. Σύγχρονο δίκαιο.....	176
7.6.3. Η νομική υπόσταση των ατόμων στο διεθνές δίκαιο.....	182
Μέρος ΙΙΙ. Δημιουργία και Εφαρμογή Διεθνών Νομικών Προτύπων.....	185
8. Διαμόρφωση κανόνων του διεθνούς δικαίου: το έθιμο.....	187
8.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	187
8.1.1. Παραδοσιακό δίκαιο.....	187
8.1.2. Νέες τάσεις.....	189
8.2. Έθιμο.....	191
8.2.1. Γενικά.....	191
8.2.2. Στοιχεία εθίμου.....	192
8.2.3. Usus και opinio και ο ρόλος τους στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.....	195
8.2.4. Χρειάζονται οι εθιμικοί κανόνες, κατά τη δημιουργία τους, την υποστήριξη όλων των κρατών;.....	197
8.2.5. Αντίρρηση από τα κράτη στη διαμόρφωση εθιμικού κανόνα.....	198
8.3. Τοπικοί εθιμικοί κανόνες.....	199
8.4. Ο τρέχων ρόλος του εθίμου.....	200
8.5. Κωδικοποίηση.....	203

9. Διεθνείς Συνθήκες.....	207
9.1. Γενικά.....	207
9.2. Το «παλαιό» και το «νέο» δίκαιο.....	207
9.3. Σύναψη συνθηκών.....	209
9.4. Επιφυλάξεις.....	210
9.5. Λόγοι ακυρότητας.....	213
9.6. Ερμηνεία.....	216
9.7. Τερματισμός.....	218
10. Άλλες δικαιοπαραγωγικές διαδικασίες.....	223
10.1. Γενικά.....	223
10.2. Οι μονομερείς δικαιοπραξίες ως πηγές υποχρεώσεων.....	224
10.3. Πηγές που προβλέπονται σε διεθνείς συνθήκες.....	226
10.3.1. Δεσμευτικές αποφάσεις διεθνών οργανισμών.....	226
10.3.2. Δικαστικές αποφάσεις που θεμελιώνονται στις αρχές της επιείκειας.....	227
10.4. Γενικές αρχές του δικαίου αναγνωριζόμενες από την κοινότητα των εθνών, ως επικουρική πηγή.....	228
10.4.1. Προσφυγή σε τέτοιες αρχές στο παρελθόν.....	230
10.4.2. Η προσπάθεια για κωδικοποίησή της προσφυγής στις αρχές (1921).....	231
10.4.3. Ο ρόλος των αρχών στις μέρες μας.....	234
10.5. Η επίπτωση διεργασιών που, σε τεχνικούς όρους, δεν παράγουν δίκαιο.....	236
10.5.1. Δικαστικές αποφάσεις που δεν βασίζονται στην ευθυδικία.....	236
10.5.2. Ηπιο δίκαιο.....	237
11. Ιεραρχία των κανόνων στο διεθνές δίκαιο: ο ρόλος του <i>jus cogens</i>	239
11.1. Παραδοσιακό διεθνές δίκαιο.....	239
11.2. Η ανάδυση του <i>jus cogens</i>	240
11.3. Δημιουργία και εύρος του <i>jus cogens</i>	242
11.4. Παραδείγματα αναγκαστικών κανόνων.....	244
11.5. Περιορισμοί του <i>jus cogens</i> κατά τα προβλεπόμενα στη Σύμβαση της Βιέννης.....	245
11.6. Μερική άρση των περιορισμών αυτών, με βάση το εθμικό διεθνές δίκαιο.....	246
11.7. Οι έννομες συνέπειες του <i>jus cogens</i>	248
11.8. Η περιορισμένη επίκληση των κανόνων <i>jus cogens</i> στις διεθνείς σχέσεις.....	251
11.9. Εθνικές υποθέσεις στις οποίες το <i>jus cogens</i> χρησιμοποιείται ως <i>ratio decidendi</i> και εθνική νομοθεσία που βασίζεται στην ίδια έννοια.....	253
12. Εφαρμογή των διεθνών κανόνων στα εθνικά νομικά συστήματα.....	257
12.1. Σχέση διεθνούς και εθνικού δικαίου.....	257
12.1.1. Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις της διάδρασης μεταξύ διεθνούς τάξης και εθνικών νομικών συστημάτων.....	257
12.1.2. Οι σύγχρονες αλλαγές στη σχέση μεταξύ διεθνούς και εσωτερικού δικαίου.....	260
12.2. Διεθνείς κανόνες για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου στα εσωτερικά νομικά συστήματα.....	262
12.3. Οι τάσεις που αναδύονται στα νομικά συστήματα των κρατών.....	265
12.3.1. Μοντέλα εφαρμογής.....	265
12.3.2. Η θέση των διεθνών κανόνων στις εσωτερικές έννομες τάξεις.....	266
12.3.3. Απαιτήσεις που καθοδηγούν τα κράτη στην επιλογή του συστήματος ενσωμάτωσης.....	268

12.4. Τεχνικές εφαρμογής.....	269
12.4.1. Εθμικό διεθνές δίκαιο.....	269
12.4.2. Συμβατικό δίκαιο.....	271
12.4.3. Τα δικαιώματα των ατόμων σε σχέση με τη διακριτική ευχέρεια των κρατών στην εφαρμογή των συνθηκών.....	277
12.4.4. Εφαρμογή δεσμευτικών αποφάσεων διεθνών οργανισμών.....	278
12.5. Οι κρατιστικές αντιλήψεις και η διεθνής προοπτική: οι νέες τάσεις.....	280
Μέρος IV. Οι Παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου και οι Συνέπειές τους.....	285
13. Διεθνώς άδικες ενέργειες και η νομική αντίδραση σε αυτές.....	287
13.1. Γενικά.....	287
13.2. Παραδοσιακό δίκαιο.....	287
13.3. Η τρέχουσα ρύθμιση της ευθύνης των κρατών: Επισκόπηση.....	290
13.4. «Συνήθης» ευθύνη των κρατών.....	292
13.4.1. Προϋποθέσεις για την ευθύνη των κρατών.....	292
13.4.2. Συνέπειες της διεθνώς άδικης ενέργειας.....	306
13.5. «Επιβαρυσμένη» ευθύνη των κρατών.....	311
13.5.1. Κύρια χαρακτηριστικά.....	311
13.5.2. Η σταδιακή ανάπτυξη της επιβαρυσμένης ευθύνης.....	312
13.5.3. Η στάση της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου.....	319
13.5.4. Η νομική ρύθμιση της επιβαρυσμένης ευθύνης.....	322
13.6. Συμβατικά καθεστάτα και εθμικό δίκαιο της επιβαρυσμένης ευθύνης.....	326
13.7. Ο μικρός σύγχρονος ρόλος της επιβαρυσμένης ευθύνης.....	328
14. Προώθηση της έννομης τάξης και αποτροπή ή διευθέτηση διαφορών.....	329
14.1. Εισαγωγή.....	329
14.2. Παραδοσιακοί μηχανισμοί διακανονισμού μεταξύ διαφωνούντων μερών.....	330
14.3. Παραδοσιακοί μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών με δεσμευτική απόφαση...	332
14.4. Το νέο δίκαιο: επισκόπηση.....	334
14.5. Η γενική υποχρέωση ειρηνικής επίλυσης των διαφορών.....	334
14.6. Προσφυγή σε παραδοσιακά μέσα.....	335
14.7. Ενίσχυση και θεσμοποίηση των παραδοσιακών μέσων.....	338
14.7.1. Υποχρεωτική συνδιαλλαγή ή δικαιοδοτικός διακανονισμός.....	338
14.7.2. Ο αυξανόμενος ρόλος των οργάνων του ΟΗΕ στην επίλυση διαφορών.....	341
14.8. Ευέλικτοι μηχανισμοί πρόληψης ή επίλυσης διαφορών.....	341
14.8.1. Οιονεί δικαστική αναγκαστική επίλυση εμπορικών διαφορών.....	341
14.8.2. Διεθνής εποπτεία.....	344
15. Επιβολή.....	349
15.1. Παραδοσιακό Δίκαιο.....	349
15.1.1. Γενικά.....	349
15.1.2. Κατηγορίες μέτρων επιβολής.....	350
15.1.3. Ένοπλη επέμβαση.....	350
15.1.4. Αντίποινα.....	352
15.1.5. Πόλεμος.....	354
15.2. Οι νέες τάσεις μετά από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.....	354
15.3. Επιβολή των διεθνών κανόνων στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο.....	355
15.3.1. Αντίμετρα.....	355
15.3.2. Μπορούν τα εθνικά δικαστήρια να επιβάλλουν διεθνείς κανόνες;.....	361
15.4. Αντιπερισπασμός.....	364

15.5. Συλλογική επιβολή (κυρώσεις).....	365
15.5.1. Γενικά.....	365
15.5.2. Κυρώσεις και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	367
Μέρος V. Σύγχρονα Ζητήματα στο Διεθνές Δίκαιο.....	369
16. Ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών.....	371
16.1. Το μεγάλο σχέδιο της μεταπολεμικής περιόδου.....	371
16.2. Στόχοι και δομή του νέου Οργανισμού.....	374
16.3. Κύρια επιτεύγματα και αποτυχίες των Ηνωμένων Εθνών.....	377
16.3.1. Γενικά.....	377
16.3.2. Διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας.....	378
16.3.3. Προαγωγή της ειρηνικής διευθέτησης διαφορών που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την ειρήνη.....	381
16.3.4. Αυτοδιάθεση των λαών.....	383
16.3.5. Οικονομική και κοινωνική συνεργασία.....	385
16.3.6. Ανθρώπινα δικαιώματα.....	387
16.3.7. Αποπλισμός.....	389
16.3.8. Κωδικοποίηση και προοδευτική ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου.....	391
16.4. Ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών σήμερα.....	393
17. Κυρώσεις των Ηνωμένων Εθνών και συλλογική ασφάλεια.....	397
17.1. Εισαγωγή.....	397
17.2. Μέτρα μη συνεπαγόμενα τη χρήση βίας.....	398
17.2.1. Οικονομικές και άλλες «κυρώσεις».....	399
17.2.2. Μη αναγνώριση παρανόμων καταστάσεων.....	400
17.2.3. Καταδίκη από το ΣΑ.....	401
17.2.4. Δημόσια έκθεση, από τη ΓΣ, σοβαρών παραβιάσεων.....	401
17.2.5. Σύσταση διεθνών ποινικών δικαστηρίων.....	402
17.3. Ειρηνευτικές επιχειρήσεις.....	402
17.4. Χρήση βίας κατ' εξουσιοδότηση του ΟΗΕ.....	405
17.4.1. Χρήση βίας κατ' εξουσιοδότηση από το ΣΑ μετά από επιθετικές ενέργειες ενός κράτους.....	405
17.4.2. Η εξουσιοδότηση χρήσης βίας σε περίπτωση απειλής κατά της ειρήνης.....	406
17.4.3. Εξουσιοδότηση χρήσης βίας για την εφαρμογή οικονομικών μέτρων που επιβάλλονται από το ΣΑ.....	407
17.4.4. Τάσεις στην εξέλιξη του «καθεστώτος εξουσιοδότησης».....	407
17.4.5. Είναι το «καθεστώς εξουσιοδότησης» εθμικό δίκαιο;.....	409
17.5. Χρήση βίας από περιφερειακούς και άλλους οργανισμούς, κατ' εξουσιοδότηση του ΣΑ.....	409
17.6. Εξουσιοδότηση χρήσης βίας από τη ΓΣ.....	410
17.7. Το παλαιό και το νέο δίκαιο για τη χρήση βίας και τη συλλογική ασφάλεια: μια αντιβολή.....	411
18. Μονομερής προσφυγή στη βία από τα κράτη.....	415
18.1. Εισαγωγή.....	415
18.2. Ατομική νόμιμη άμυνα.....	415
18.2.1. Γενικά.....	415
18.2.2. Το ζήτημα της διακρίβωσης των γεγονότων.....	419
18.2.3. Είναι επιτρεπτή η προληπτική νόμιμη άμυνα;.....	419
18.2.4. Είναι δυνατή η επίτευξη συμφωνίας επί κανόνα που να νομιμοποιεί την προληπτική νόμιμη άμυνα;.....	424

18.3. Νόμιμη άμυνα σε περιπτώσεις ένοπλης διείσδυσης και έμμεσης επίθεσης.....	426
18.3.1. Επίμβαση μέσω διείσδυσης στρατευμάτων ή εθελοντών.....	426
18.3.2. «Έμμεση επίθεση».....	427
18.4. Συλλογική νόμιμη άμυνα.....	428
18.5. Προστασία υπηκόων στο εξωτερικό με χρήση βίας.....	429
18.6. Ένοπλη επέμβαση με τη συναίνεση του εδαφικού κράτους.....	432
18.7. Ένοπλα αντίποινα κατά παράνομης, μικρής κλίμακας χρήσης βίας.....	435
18.8. Επιτρέπεται η χρήση βίας για την παύση ωμοτήτων στο εξωτερικό;.....	437
18.9. Μπορούν οι φυλετικές ομάδες και οι λαοί να καταφεύγουν στη βία όταν τους στερείται, δια της βίας, το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης;.....	438
19. Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	441
19.1. Εισαγωγή.....	441
19.2. Παραδοσιακό διεθνές δίκαιο.....	442
19.3. Το σημείο καμπής: Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.....	443
19.4. Τάσεις στην εξέλιξη της διεθνούς δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	446
19.4.1. Το γενικό πλαίσιο.....	447
19.4.2. Η τάση απόρριψης της ένστασης περί εσωτερικής δικαιοδοσίας.....	450
19.4.3. Διεύρυνση του εδαφικού πεδίου εφαρμογής των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	452
19.4.4. Παρακολούθηση συμμόρφωσης.....	454
19.4.5. Ανθρώπινα δικαιώματα, ανθρωπιστικό δίκαιο και εκδίκαση ενώπιον εθνικών δικαστηρίων.....	460
19.5. Ανθρώπινα δικαιώματα και εθιμικό διεθνές δίκαιο.....	462
19.6. Η επίπτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο παραδοσιακό διεθνές δίκαιο.....	465
19.7. Ο σημερινός ρόλος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	466
20. Νομικοί περιορισμοί στη βία σε ένοπλες συρράξεις.....	469
20.1. Εισαγωγή.....	469
20.2. Κατηγορίες πολέμου.....	469
20.3. Το παραδοσιακό δίκαιο, με μια ματιά.....	470
20.4. Εξελίξεις στις σύγχρονες ένοπλες συρράξεις.....	473
20.5. Το νέο δίκαιο: μια σύννοψη.....	474
20.6. Η τρέχουσα ρύθμιση των διεθνών ενόπλων συρράξεων.....	476
20.6.1. Μαχητές.....	476
20.6.2. Διεξαγωγή εχθροπραξιών: τα μέσα του πολέμου.....	483
20.6.3. Διεξαγωγή εχθροπραξιών: οι μέθοδοι της μάχης.....	487
20.6.4. Προστασία των θυμάτων πολέμου.....	499
20.6.5. Μέσα διασφάλισης της συμμόρφωσης με το δίκαιο.....	500
20.7. Η τρέχουσα ρύθμιση των εσωτερικών ενόπλων συρράξεων.....	505
20.7.1. Γενικά χαρακτηριστικά της νομικής ρύθμισης των εμφυλίων συρράξεων.....	505
20.7.2. Εθιμικό δίκαιο.....	506
20.7.3. Συμβατικό δίκαιο.....	509
20.8. Ο ρόλος του δικαίου στον περιορισμό της ένοπλης βίας.....	511
21. Καταστολή των διεθνών εγκλημάτων.....	513
21.1. Παραδοσιακό δίκαιο.....	513
21.2. Το σύγχρονο δίκαιο: διεθνή εγκλήματα.....	514
21.2.1. Εγκλήματα πολέμου.....	515
21.2.2. Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.....	517

21.2.3. Γενοκτονία.....	521
21.2.4. Βασανιστήρια.....	524
21.2.5. Το έγκλημα της επίθεσης.....	526
21.2.6. Τρομοκρατία.....	529
21.3. Διεθνή εγκλήματα και ετεροδικία.....	531
21.4. Δίωξη και τιμωρία από εθνικά δικαστήρια.....	531
21.4.1. Βάσεις δικαιοδοσίας.....	531
21.4.2. Τάσεις στην πρακτική των κρατών.....	533
21.5. Δίωξη και τιμωρία από διεθνή δικαστήρια.....	534
21.5.1. Η ισχυρή απαίτηση για διεθνή ποινική δικαιοσύνη.....	534
21.5.2. Η σύσταση των δύο ad hoc δικαστηρίων για την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα.....	536
21.5.3. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ).....	537
21.6. Η ίδρυση των καλουμένων διεθνοποιημένων ή μικτών ποινικών δικαστηρίων.....	539
21.7. Διεθνείς δίκες: τα κύρια πλεονεκτήματα.....	541
21.8. Η ανάγκη τα διεθνή δικαστήρια να βασίζονται στη συνεργασία των κρατών.....	542
21.9. Τα κύρια προβλήματα που ταλανίζουν τα διεθνή ποινικά δικαστήρια.....	543
22. Διεθνής αντίδραση στην τρομοκρατία.....	545
22.1. Εισαγωγή.....	545
22.2. Η διακρατική νομική αντίδραση στην τρομοκρατία.....	545
22.3. Ιεραρχία μεταξύ τύπων αντίδρασης στην τρομοκρατία.....	546
22.4. Ειρηνικά μέτρα αντίδρασης.....	547
22.4.1. Συμβάσεις για την τρομοκρατία.....	547
22.4.2. Κυρώσεις των Ηνωμένων Εθνών σε βάρος κρατών που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές ενέργειες.....	551
22.5. Βίαια μέτρα αντίδρασης στην τρομοκρατική δράση.....	552
22.5.1. Το δίκαιο.....	552
22.5.2. Η πρακτική των κρατών.....	556
22.6. Χρήση βίας κατά της τρομοκρατίας στην ανοικτή θάλασσα ή στο διεθνή εναέριο χώρο.....	561
22.7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	564
23. Προστασία του περιβάλλοντος.....	569
23.1. Παραδοσιακό δίκαιο.....	569
23.2. Νέες εξελίξεις στη βιομηχανία και την τεχνολογία.....	573
23.3. Η τρέχουσα ρύθμιση της προστασίας του περιβάλλοντος.....	574
23.3.1. Γενικές αρχές.....	576
23.3.2. Γενικές κατευθυντήριες γραμμές σε κείμενα «ήπιου δικαίου».....	579
23.3.3. Διεθνείς συμβάσεις.....	581
23.3.4. Μηχανισμοί προώθησης ή διασφάλισης της συμμόρφωσης.....	582
23.4. Θεσμικά όργανα επιφορτισμένα με την προστασία του περιβάλλοντος.....	585
23.5. Ευθύνη κράτους και αστική ευθύνη για ζημιά στο περιβάλλον.....	586
23.5.1. Ευθύνη κράτους.....	586
23.5.2. Αστική ευθύνη.....	589
23.6. Απελευθέρωση του εμπορίου και προστασία του περιβάλλοντος.....	590
24. Νομικές απόπειρες γεφύρωσης του χάσματος Βορρά-Νότου.....	593
24.1. Η αποικιακή σχέση.....	593

24.2. Τα κύρια χαρακτηριστικά της οικονομικής δομής των αναπτυσσόμενων χωρών.....	594
24.3. Οι θεμελιώδεις οικονομικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών.....	596
24.4. Οι βασικές ανάγκες και η νομική στρατηγική των αναπτυσσόμενων χωρών.....	597
24.5. Η δράση της παγκόσμιας κοινότητας: Γενικά.....	600
24.6. Ο ρόλος των διεθνών οικονομικών θεσμικών οργάνων.....	601
24.6.1. Η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης («η Τράπεζα»).....	602
24.6.2. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ/IMF).....	603
24.6.3. Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ).....	605
24.7. Πολυμερής συνεργασία για την ανάπτυξη.....	611
24.7.1. Τεχνική συνεργασία στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.....	612
24.7.2. Τεχνική συνεργασία.....	615
24.8. Προώθηση ξένων επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες.....	616
24.8.1. Οι προκλήσεις για το παραδοσιακό δίκαιο.....	616
24.8.2. Νέες προσεγγίσεις για την άρση του νομικού αδιεξόδου.....	618
24.9. Μια διερευνητική εκτίμηση.....	620